

Justitiedepartementet

Departementspromemorian (Ds 2003:45) Ett heltäckande straffansvar för människohandel, m.m.

ILO-kommittén har anmodats yttra sig över departementspromemorian (Ds 2003:45) Ett heltäckande straffansvar för människohandel, m.m. (Ju2003/7148/L5). I promemorian föreslås att Sverige skall tillträda ett tilläggsprotokoll till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, samt ett fakultativt protokoll till FN:s konvention om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi. Vidare behandlas ett av EU:s ministerråd i juli 2002 antaget rambeslut om åtgärder mot människohandel. För att Sverige skall kunna tillträda de båda FN-protokollen och genomföra rambeslutet föreslås vissa ändringar i brottsbalken.

Internationella arbetsorganisationen (ILO) har alltsedan sin tillkomst 1919 ägnat särskild uppmärksamhet åt kvinnors och minderårigas extra behov av skydd. Detta avspeglas i ett stort antal konventioner och rekommendationer, antagna av Internationella arbetskonferensen, och i ILO:s biståndsprogram.

I promemoriens inledningskapitel redovisas i ett avsnitt om Sveriges internationella arbete mot människohandel den 1999 antagna ILO-konventionen (nr 182) om de värsta formerna av barnarbete och ytterligare hänvisningar till Sveriges förhållande till konventionen görs i följande kapitel om behovet av lagändringar.

Sverige ratificerade konventionen nr 182 i juni 2001 och en utförlig redogörelse för dess innehåll och bestämmelsernas motsvarighet i svensk lagstiftning finns i prop. 2000/01:93. Konventionen nr 182 räknas bland ILO:s centrala rättighetskonventioner (core labour standards) vilka återopats av FN:s sociala toppmöte i Köpenhamn 1995 och till vilka hänvisas i ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet, antagen av Internationella arbetskonferensen 1998. Konventionen (nr 182) om förbud mot och avskaffande av de värsta formerna av barnarbete stöder de mål som uppställs i FN-konventionen om barnets rättigheter, särskilt artiklarna om barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara riskfyllt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling (art. 32) och om barnets rätt till skydd mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (art. 34), vilka även återopats i ingressen till det fakultativa protokollet. Konventionen nr 182 har ratificerats av 147 av ILO:s 177 medlemsländer.

ILO-kommittén finner anledning att i anslutning till departementspromemorian fästa uppmärksamhet vid ytterligare två ILO-instrument, konventionerna (nr 29) om tvångsarbete och (nr 105) om avskaffande av tvångsarbete. Sverige har ratificerat de båda konventionerna (prop. 1931:32 resp. prop. 1958:46). Även dessa två konventioner räknas bland de åtta instrument som åsyftas i ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet. De har erhållit 163 resp. 161 ratifikationer. För såväl konventionerna nr 29 och 105 som konventionen nr 182 gäller att ratificerande medlemsstat skall rapportera om konventionens tillämpning vartannat år. Medlemsländer som inte ratificerat konventionerna skall enligt uppföljningsbestämmelserna till deklarationen årligen redovisa sina ansträngningar att tillämpa dess principer. Till den årliga Internationella arbetskonferensen utarbetas en s.k. Global report avseende ett av de fyra rättighetsområdena i deklarationen. År 2001 rörde Global report avskaffande av tvångsarbete och 2002 avskaffande av barnarbete.

ILO:s övervakningsorgan har i anslutning till konventionen nr 29 på senare tid särskilt uppmärksammat behovet av åtgärder för att motverka ”trafficking in persons”. Med hänvisning till artiklarna 1 och 25 i konventionen anmodade ILO:s expertkommitté i en detaljerad ”general observation” 2000 samtliga medlemsländer, som ratificerat konventionen, att redovisa vidtagna eller planerade åtgärder för att förebygga, stävja och bestraffa människohandel syftande till olika slags utnyttjande. I Internationella arbetskonferensens utskott för tillämpning av konventioner och rekommendationer år 2001 framhöll arbetstagargruppen gemensamt och en rad andra representanter att människohandel är en tilltagande företeelse, som även tar nya former, och som bl.a. genom sin gränsöverskridande karaktär angår alla såväl rika som fattiga länder.

ILO:s arbete på fältet för att bekämpa exploatering av barn sker främst inom ramen för det s.k. IPEC-projektet (the International Programme for the Elimination of Child Labour). Projektet inleddes i början av 1990-talet och är numera verksamt i ett 60-tal länder med bidrag från ett 20-tal givarländer. ILO/IPEC sluter bl.a. formella avtal med samarbetsländerna genom vilka dessa förbinder sig att iverksätta ett nationellt handlingsprogram för avskaffandet av barnarbete.

Den nämnda Global report om avskaffande av tvångsarbete följdes upp på ILO:s styrelses möte i november 2001. Styrelsen beslöt då att inom ramen för det s.k. InFocus Programme on Promoting the Declaration inrätta ett nytt ”Special Action Programme to Combat Forced Labour” (SAP-FL) under perioden 2004-07 innefattande bl.a. forskning, informationsspridning och utvecklingssamarbete. SAP-FL skall ägna särskild uppmärksamhet åt problemet människohandel och svara för samordning mellan ILO:s och andra internationella organisationers åtgärder för att motverka människohandel.

ILO-kommittén finner det angeläget att Sverige ratificerar tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi för att därmed stärka det fortsatta internationella samarbetet mot människohandel. De föreslagna ändringarna i brottsbalken, som erfordras för att Sverige skall kunna tillträda de två protokollen

och genomföra EU:s rambeslut, finner kommittén förenliga med Sveriges åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

I handläggningen av detta ärende har deltagit undertecknad vice ordförande, ledamöterna Delang, Laurent, Rudeberg, Emriksdotter, Jonsson och Bengtsson. Närvarande har varit ersättaren Johansson och, adjungerad, Calle Svensson, Sida, samt sekreteraren Emma Boman Lindberg och undertecknad sekreterare.

“ För ILO-kommittén

Cathrine Lilja Hansson

Kerstin Wiklund